

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ
СПРАВ

МЕТОДИЧНІ РОЗРОБКИ

до вивчення навчальної теми

«СПОСОБИ ЗАТРИМАННЯ ТА КОНВОЮВАННЯ»

Дніпропетровськ 2015 р.

Розробники: С.Б. Боровинський, начальник кафедри спеціальної фізичної підготовки, С.М. Булах, доцент кафедри спеціальної фізичної підготовки, С.М. Балабан, старший викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки, Ю.В. Герасимчук, старший викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки, І.Ю. Токар, викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки.

Методичні розробки пропонуються викладачам та курсантам Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ в якості додаткових дидактичних матеріалів, спрямованих на удосконалення техніки виконання заходів фізичного впливу, передбачених розділом навчальної програми «Спеціальна фізична підготовка».

Ухвалено на засіданні кафедри спеціальної фізичної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Протокол № 12 від 19.06.2015р.

Техніка прийомів затримання

Прийоми затримання, основані на застосуванні ударної техніки і болючих впливів на різні суглоби, застосовуються в випадках, коли міри переконання (попередження) не привели до припинення правопорушення. Вибір прийому і його застосування залежить від конкретних обставин, міри небезпеки і агресивності осіб у відношенні яких він застосовується.

Плануючи свої дії, необхідно:

- оцінити ефективність застосування того чи іншого прийому в залежності від конкретної ситуації, що склалася;
- прийнявши рішення про спосіб дій, починати виконання прийому із нанесення відволікаючого, розслаблюючого удару по противникові. В разі ж нападу з загрозою задушення першочергова дія скеровується на послаблення задушливого захвату з одночасним чи наступним нанесенням удару.

Наступна дія (дії) проводиться зразу ж після удару, без пауз і зупинок.

Застосовувати прийоми затримання після мір попередження, переконання складно, бо правопорушник вже попереджений і очікує на подальші дії працівника міліції (а значить, в тій чи іншій мірі готовий до протидії). Проте добитися ефекту раптовості можна і в такій ситуації. Упевнившись в неефективності мір попередження, необхідно не проявляючи готовності до дії, продовжити переконання і обравши сприятливий момент зненацька перейти до проведення одного із прийомів затримання (чи комбінації з прийомів).

При виборі прийому затримання, слід виходити з того, наскільки він буде ефективний та надійний в тій чи іншій ситуації. Наведемо кілька міркувань з цього приводу, беручи за критерій істини практику. Частіше за інші прийоми, при затриманні правопорушників, (особливо при несенні патрульно-постової служби) застосовуються важелі руки (назовні або всередину). Це обумовлене тим, що їх можна застосовувати як окремо, так і в комбінації з захисними діями при захисті від незброєного та озброєного нападу, визволенню від захватів.

Загин руки за спину "замком" доцільно проводити в тому випадку, коли правопорушник тримає руку (руки) в кишені і знаходиться на відстані не більш

0,5 метра. Для виконання ж затримання "нирком", необхідно мати велику силу кисті, що дозволить виконати скручування руки супротивника.

Якщо, при проведенні затримання при підході ззаду, противник відреагував на захват руки і протидіє виконанню загиноу руки за спину, треба відмовитися від спроб впливу на ліктювий суглоб, а перейти до впливу на інші суглоби (плечовий, лучезап'ястний – важелем руки всередину; лучезап'ястний – дожимом кисті та ін.).

При проведенні оперативно-слідчих заходів, спрямованих на затримання правопорушника, необхідно прогнозувати наступний розвиток подій, тобто підготувати декілька варіантів дій, прагнучи в максимальній мірі використати ефект раптовості.

При відпрацюванні прийомів, необхідно тренувати їх виконання як на праву так і на ліву руку. Поданий нижче опис техніки прийомів затримання "односторонній" - розглядується загин за спину правої руки. На тренуваннях же слід прагнути оволодіти виконанням прийомів на обидві сторони.

Навчальні теми:

1. Затримання при підході спереду "ривком".
2. Затримання при підході спереду "нирком".
3. Затримання при підході спереду "замком".
4. Затримання при підході спереду важелем руки через передпліччя.
5. Затримання при підході спереду важелем руки всередину.
6. Затримання при підході спереду важелем руки назовні.
7. Затримання при підході ззаду.
8. Супровід загином руки за спину.

Навчальна тема №1.

<i>Зміст навчального матеріалу</i>	<i>Організаційно-методичні вказівки</i>
<p>Затримання загином руки за спину "ривком". В. п. - стоячи обличчям один до другого: а) зробити крок лівою ногою вперед, захопити правою рукою за одяг на правому лікті противника, ліву руку пропустити між тулубом і правою рукою, на яку виконується затримання ближче до лучезап'ястного суглобу; б) правою ногою виконати відволікаючий, розслаблюючий удар; в) одночасно з постановкою ноги, якою виконувався удар назад-праворуч, ривком правої руки на себе і поштовхом лівої руки від себе - за спину зігнути руку, на яку виконується затримання, і поворотом праворуч закласти його праве передпліччя в ліктьовий згин своєї лівої руки; г) захопити правою рукою за комір одягу затриманого (або за ліве плече) і поставити свою ліву ногу впритул до його правої ноги; д) надавляючи долонею лівої руки на лікоть, руки затриманого, перемістити вагу його тіла на праву ногу, перейти до конвоювання.</p>	<p>Спершу при розучуванні і відпрацюванні прийому, партнер не чинить опору, в подальшому поступово переходячи від пасивної до активної протидії. Після захвату (блокування) руки супротивника позначається розслаблюючий (відволікаючий) удар носком ноги в гомілку (коліном в пах). Якщо можливості захопити за одяг на правому лікті немає, то треба захопити за ліктьовий суглоб його правої руки зверху - ззовні.</p> <p>Необхідно звернути увагу на обов'язковість виконання ривка затриманого за захоплену руку, одночасно з постановкою ноги, якою виконувався удар, назад або назад - праворуч.</p> <p>Розучування і відпрацювання прийому розпочинають по частинам (спочатку ділячи його на чотири, потім - на дві частини), а після цього, по мірі засвоєння - в цілому, з поступовим прискоренням швидкості виконання. Зробити 15-20 повторень на кожну руку по чергово. Допускається варіант виконання прийому при якому, після блокування передпліччям руки противника, здійснюється захват кистю його різнойменної руки на рівні зап'ястя.</p>
<p>Характерні помилки: під час виконання прийому (після захвата руки вище ліктя), виконуючий заходить йому за спину.</p> <p>Спосіб усунення: розвертати противника спиною до виконуючого прийом слід за рахунок активного ривка за руку, змушуючи його зробити крок вперед.</p> <p>Характерні помилки: при виконанні загином за спину лікоть противника упирається в живіт виконуючого прийом.</p> <p>Спосіб усунення: лівою рукою, натискуючи на правий лікоть противника, завести його собі за спину так, щоб плече лежало на правому боці виконуючого прийом.</p>	

Навчальна тема №2

<i>Зміст навчального матеріалу</i>	<i>Організаційно-методичні вказівки</i>
<p>Затримання загином руки за спину "нирком". В. п. - стоячи обличчям один до другого: а) з кроком лівої ноги вперед-ліворуч захопити зап'ясть правої руки (на яку виконується прийом затримання) двома руками (правою зсередини, а лівою - ззовні і вище правої); б) виконати розслаблюючий, відволікаючий удар, зробити крок правою ногою вперед-ліворуч, піднявши захоплену руку вгору-назовні, піднирнути під неї вперед-назовні; в) підтягнути на себе захоплену руку і провести загин руки за спину ззаду.</p>	<p>Спершу, при розучуванні і відпрацюванні прийому, партнер не чинить опору, поступово переходячи від пасивної до активної протидії. Після захвату (блокування) руки противника позначається розслаблюючий (відволікаючий) удар носком ноги в гомілку (коліном в пах). Роблячи "нирок" під руку, на яку виконується прийом затримання, злегка зігнути ноги і не прогинатися в поясниці. Ногою, якою наносився удар, ставити вперед-ліворуч з тим, щоб після виконання нирка під руку опинитися на одній лінії з затримуваним. Відпрацювання прийому проводити в парах, одночасно всією групою. Виконати 15-20 повторень на кожну руку.</p>
<p>Характерні помилки: виконуючи нирок під захоплену руку, виконуючий прийом опиняється за спиною противника. Спосіб усунення: після нанесення удару ногою і виконання нирка під захоплену руку, ногою, якою виконувався удар, необхідно поставити вперед в сторону так, щоб опинитися збоку від противника (на одній лінії з ним). Характерні помилки: виконуючи загин руки за спину поштовхом долоні в ліктьовий згин, виконуючий прийом зближується з противником. Спосіб усунення: енергійним рухом підтягнути до себе захоплену руку противника своєю однойменною рукою з одночасним ударом другою в ліктьовий згин.</p>	

Навчальна тема №3

<i>Зміст навчального матеріалу</i>	<i>Організаційно-методичні вказівки</i>
<p>Затримання загином руки за спину "замком". В. п. - стоячи обличчям один до другого, противник опустил руку (руки) в кишеню штанів: а) зробити крок лівою ногою вперед ліворуч, пропустити різнойменну руку між передпліччям і стегном противника так, щоб долоня була спрямована вниз і блокувала руку противника в кишені; б) швидко пронести праву руку над плечем противника і на рівні ліктьового суглоба з'єднати кисті руки в замок. Одночасно із цим швидко нанести удар коліном в пах; в) із постановкою ноги, якою виконувався удар, назад за себе, рвонуті захоплену руку вверх на себе, провести загин руки за спину.</p>	<p>Спершу, при розучуванні і відпрацюванні прийому, партнер не чинить опору, поступово переходячи від пасивної до активної протидії. При відпрацюванні прийому, після блокування руки противника в кишені, позначити удар носком ноги в гомілку (коліном в пах). Ному після нанесення відволікаючого удару ставити назад або назад - за себе, одночасно з ривком захопленої руки противника, не розпускаючи замка до виконання загину за спину. Розучування і відпрацювання прийому розпочинають по частинам (на чотири рахунки), а після цього - в цілому, із поступовим прискоренням темпу виконання. Зробити 15-20 повторень на кожну руку почергово.</p>
<p>Характерні помилки: кисть руки пропущеної між передпліччям і стегном противника спрямована мізинцем вниз і не перешкоджає витягуванню руки противника із кишені. Спосіб усунення: кисть руки повинна бути спрямована долонею вниз і блокувати руку противника в кишені. Характерні помилки: ривок заблокованої руки проводиться не на себе (до грудей), а паралельно тулубу. Замок натискує не на ліктьовий згин, а упирається знизу в плече затриманого. Спосіб усунення: ривок виконувати до себе на груди з наступним розворотом праворуч, натискуючи замком на ліктьовий суглоб противника.</p>	

Навчальна тема №4

<i>Зміст навчального матеріалу</i>	<i>Організаційно-методичні вказівки</i>
<p>Затримання при підході спереду важелем руки через передпліччя. В. п. - стоячи обличчям один до другого: а) з кроком лівою ногою захопити однойменну руку противника за зап'ястя так, щоб великий палець виконуючого прийом був повернутий назовні; б) нанести удар долонею вільної руки в лице супротивника одночасно із ривком захопленої руки і поворотом навколо опорної ноги праворуч так, щоб стати із затримуваним на одну лінію; в) рукою, якою виконувався удар, захопити зверху руку противника на яку виконується затримання так, щоб вона утримувалася під плечем (підвести передпліччя під плече захопленої руки супротивника), трішки вище ліктя; г) віджати руку противника через своє передпліччя назовні-вниз.</p>	<p>Доцільно розучування і удосконалення прийому проводити спочатку по частинам, а потім - в цілому, без пауз і зупинок. Ефективність проведення прийому в першу чергу залежить від правильного захвату: зап'ястя необхідно захоплювати із середини як можна глибше. Звернути увагу на викручування руки з одночасним ривком на себе і зустрічним ударом в лице долонею. При відпрацюванні прийому удар позначається. Якщо при проведенні прийому противник згинає руку, нанести удар ліктем різнойменної руки в лице або стопою в коліно, одночасно тягнути утримувану руку вперед. Якщо ж противник все таки зміг зігнути руку в лікті, то слід швидко перейти до виконання важеля руки назовні або всередину.</p>
<p>Характерні помилки: захоплена рука противника не скручена назовні. Усунення помилок: захват руки противника виконувати таким чином, щоб великий палець ліг на основу великого пальця кисті захопленої руки. Характерні помилки: недостатній поворот боком до противника. Усунення помилок: повернутися до противника так, щоб опинитися на одній лінії з ним.</p>	

Навчальна тема №5

<i>Зміст навчального матеріалу</i>	<i>Організаційно-методичні вказівки</i>
<p>Затримання при підході с переді важелем руки всередину. В. п. - стоячи обличчям один до другого, нападаючий захопив одяг на грудях:</p> <p>а) захопити кисть правої руки противника своєю правою рукою так, щоб великий палець був в одному напрямку з його великим пальцем, а лівою - знизу, ближче до зап'ястья. Одночасно із цим нанести удар носком стопи правої ноги по гомілці (надкостниці), гомілкоstopному суглобу або коліном в пах;</p> <p>б) одночасно із постановкою ноги, якою виконувався удар, назад-праворуч, різко потягнути захоплену руку на себе, одночасно повертаючи її ліктем всередину;</p> <p>в) протягнути захоплену руку собі під ліву пахву так, щоб лікоть і долоня захопленої руки були повернуті вгору;</p> <p>г) затискуючи плече супротивника пахвою, віджати його передпліччя вгору-назовні, одночасно натискуючи своїм плечем на плече захопленої руки. Ближню до противника ногу поставити ззовні його різнойменної ноги, а другу відставити вбік і злегка потягнути руку на яку виконується затримання на себе, виводячи його із рівноваги;</p> <p>д) утримуючи за кисть правою рукою, лівою нанести удар в ліктьовий згин захопленої руки і провести загин за спину.</p>	<p>Кількість повторень прийому - 10-15 разів. Розпочати прийом можна звільненням від захвату: ривком обох рук вгору і викручуванням їх в сторону великих пальців визволитися від захвату нападаючого і в свою чергу захопити кисть його правої руки двома руками.</p> <p>Відволікаючий удар лише позначається. Наноситься він по вибору, в залежності від відстані до противника: носком в гомілку, пах, коліном в живіт.</p> <p>Захоплену руку натягнути так, щоб вона була перпендикулярна тулубу партнера і паралельна підлозі. Лікоть треба спрямувати вперед-вгору. Якщо при виконанні прийому захоплену руку противника не вдалося протягнути собі під пахву, то слід перейти до виконання прийому "важіль руки через передпліччя" або "важіль руки назовні", в залежності від конкретних умов ситуації, що склалася.</p> <p>Загин за спину захопленої руки виконувати швидко, без паузи з попередніми діями.</p>
<p>Характерні помилки: захоплена рука притиснута до живота виконуючого прийом. Спосіб усунення: захоплену руку натягнути так, щоб вона була перпендикулярна тулубу противника і паралельна підлозі. Лікоть необхідно спрямувати вперед-вгору.</p>	

Навчальна тема №6

<i>Зміст навчального матеріалу</i>	<i>Організаційно-методичні вказівки</i>
<p>Затримання при підході спереду важелем руки назовні.</p> <p>В. п. - стоячи обличчя один до другого, нападаючий захопив одяг на грудях:</p> <p>а) захопити кисть правої руки нападаючого таким чином, щоб два великих пальця були спрямовані в сторону мізинця;</p> <p>б) здійснюючи больовий вплив, швидко виконати поворот кисті і передпліччя вниз-назовні, вбік захопленої руки. Одночасно із цим нанести удар носком стопи правої ноги в гомілку (по надкостниці), або гомілковостопний суглоб чи коліном в пах;</p> <p>в) продовжуючи поворот кисті захопленої руки, з постановкою ноги, якою виконувався удар, праворуч, виконати кидок противника на підлогу;</p> <p>г) утримуючи кисть захопленої руки, виконати забігання навколо голови противника, що лежить, больовим впливом перевертаючи його на спину. Зафіксувати це положення больовим впливом на лучезапястний і плечовий суглоби, а також наступивши ногою на спину;</p> <p>д) опускаючись на коліно і утримуючи за кисть правою рукою, лівою нанести удар в ліктьовий згин захопленої руки і провести загин за спину;</p> <p>е) підняти затриманого противника і перейти до конвоювання.</p>	<p>Пристаючи до розучування цього прийому треба пам'ятати про необхідність дотримання правил безпеки: дії виконувати по команді, поворот кисті назовні вниз виконувати швидко, але не ривком. Спершу, при розучуванні і відпрацюванні прийому, партнер не чинить опору, поступово переходячи від пасивної до активної протидії. Тренування проводити спочатку під керівництвом викладача і лише потім - самостійно. Звернути особливу увагу слухачів на те, що всі удари, особливо у верхню частину тулубу, позначаються. Кількість повторень прийому - 10-15 разів.</p> <p>При відпрацюванні прийому необхідно контролювати величину больового впливу, уникаючи загрози травмування і спричинення надмірної болі партнеру. Перейти до загину руки за спину можна також іншим способом. Для цього необхідно, скручуючи руку противника всередину, різнойменною ногою переступити через його голову, повертаючись навкруги через однойменне плече і перевернути противника на живіт. Загин за спину захопленої руки виконувати швидко, без паузи з попередніми діями.</p>
<p>Характерні помилки: захоплена рука противника не скручується назовні-вниз, а згинається до плеча.</p> <p>Спосіб усунення: для здійснення больового впливу необхідно швидко виконати поворот кисті і передпліччя вниз-назовні, в сторону захопленої руки.</p>	

Навчальна тема №7

<i>Зміст навчального матеріалу</i>	<i>Організаційно-методичні вказівки</i>
<p>Затримання загином руки за спину при підході ззаду. В. п. - противник стоїть спиною до виконуючого прийом:</p> <p>а) підійти ззаду до противника, з кроком лівою ногою вперед в сторону, захопити лівою рукою зап'ястя його одноименної руки і, злегка скручуючи її всередину, відвести назад в сторону;</p> <p>б) зовнішнім краєм стопи правої ноги нанести удар в підколінний згин, одночасно з цим поштовхом основи долоня правої руки трішки вище ліктьового суглобу зігнути захоплену руку;</p> <p>в) ступнути вперед правою ногою і поставити її збоку - ззовні ноги противника по якій виконувався удар.</p> <p>Вільною рукою захопити дальнє плече партнера і перемістити його центр ваги на ближню до себе ногу, перейти до конвоювання.</p>	<p>Розучування прийому доцільно розпочинати розділивши його на чотири частини, а потім - виконувати в цілому, поступово підвищуючи швидкість виконання.</p> <p>Спочатку необхідно навчитися швидко виконувати прийому на партнері, який не чинить опору.</p> <p>Розучування і відпрацювання прийому потрібно починати на місці, виконуючи крок вперед в сторону руки на яку буде виконуватись прийом затримання. При відпрацюванні прийому в русі слід звертати увагу на захват руки противника в момент удару під колінний згин.</p> <p>Після удару під колінний згин можна ногу не приставляти, а продовжити тиск, змушуючи противника зігнути ногу і опуститися на коліно одночасно виконуючи загин руки за спину.</p>
<p>Характерні помилки: рука противника відводиться назад, а не в сторону-назад і не скручується всередину, що затрудняє виконання прийому.</p> <p>Спосіб усунення: захопивши зап'ястя противника, вивести його із рівноваги, протягнувши захоплену руку вниз - в сторону.</p> <p>Характерні помилки: згинання руки противника в ліктьовому суглобі проводиться за рахунок упора рукою в лікоть захопленої руки і відведення її назад.</p> <p>Спосіб усунення: згинання руки противника в ліктьовому суглобі повинно проводитись енергійним поштовхом основою долоня в нижню третину плеча.</p> <p>Характерні помилки: виконуючий прийом нахилений в сторону противника, знаходиться в нестійкому положенні.</p> <p>Спосіб усунення: швидким рухом вниз надавити на лікоть захопленої руки, змістити центр ваги противника до себе (тобто вивести його з рівноваги).</p>	
<p>Затримання загином руки за спину з задушенням при підході ззаду: В. п. - противник стоїть спиною до виконуючого прийом:</p> <p>а) раптово нанести удар стопою в підколінний згин і, одночасно з цим, провести сильний ривок руками на себе;</p> <p>б) захопити передпліччям і плечем своєї руки шию противника і, з'єднавши руки в замок, здавити її;</p> <p>в) після припинення опору противника захопити його однойменну руку і виконати загин руки за спину.</p>	<p>Якщо в момент захвату за шию противник опустив голову вниз і тим самим захистив себе від задушення, треба, не відпускаючи захвату швидко повернутися до нього лицем, щільно притиснутися грудьми до його спини, присісти і виконати плавний перекач із сідниць на спину, обхопити його тулуб ногами на рівні поясу, з'єднати їх. Випрямляючи ноги, продовжити придушення противника, стискаючи його ногами. Після припинення опору, захопити рукою його однойменну руку, провести переворот на живіт в сторону його вільної руки і, виконавши загин руки за спину, підняти противника в стійку, перейти до конвоювання.</p>

Навчальна тема №8

<i>Зміст навчального матеріалу</i>	<i>Організаційно-методичні вказівки</i>
<p>Супроводження загином руки за спину. В. п. - стоячи, співробітник міліції здійснив затримання загином руки за спину при підході ззаду:</p> <p>а) підштовхнути з невеликим зусиллям тіло затриманого вперед, змусивши його зробити перший крок дальньою ногою;</p> <p>б) наступний крок виконати одночасно різнойменними ногами;</p> <p>в) в процесі конвоювання постійно тримати жорсткий захват обома руками і не дозволяти затриманому нахилитися вперед.</p>	<p>Звертати увагу при відпрацюванні прийомів конвоювання (супроводження) на таке: для попередження удару ногою в коліно збоку необхідно змістити вагу тіла затриманого на ближчу до себе ногу і йти не в ногу; не послаблюючи захвата.</p> <p>Супроводжувати затриманого швидко, без зупинок. Для прискорення руху слід підштовхувати затриманого вперед.</p> <p>Тренування у виконанні конвоювання проводити на кожному руку, проходячи за один раз не менше 20 метрів</p>
<p>Характерні помилки: затриманий після кроку вирівнює рівновагу (стійку).</p> <p>Спосіб усунення: не дозволяти затриманому йти в ногу і не послабляти захват, утримуючи вагу його тіла на ближчій до конвоїра нозі.</p>	

Рекомендована література

Основні нормативні акти:

- закони:

1. Про міліцію. Закон України від 20 грудня 1990 року (Відомості Верховної Ради УРСР, 1991 р., № 4, ст. 20; 1992 р., № 36, ст. 526; 2000 р., № 10, ст. 79, № 27, ст. 213; 2001 р., № 10, ст. 44; 2002 р., № 26, ст. 176; 2003 р., № 29, ст. 233, № 30, ст. 247; 2004 р., № 36, ст. 434).

- підзаконні акти:

1. Положення про організацію професійної підготовки для рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ МВС України, затвердженого наказом МВС України 13 квітня 2012 року, № 318.

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали:

1. Ануфрієв М.І., Бутов С.Є. та ін. Основи спеціальної фізичної підготовки працівників органів внутрішніх справ: Навч. посібник / Заг. ред. Я.Ю. Кондратьєва та Є.М. Моїсеєва. – К.: Національна академія внутрішніх справ України, 2003. – 338 с.

2. Криволапчук В.О, Кримська М.С., Решко С.М, Бутов С.Є. під заг. ред. проф. Є.М. Моїсеєва та проф. О.Ф. Долженкова. Навчальний посібник для курсантів ВНЗ МВС України з навчальної дисципліни «Спеціальна фізична підготовка» - К.: Київський національний університет внутрішніх справ, 2009. – 209 с.

3. Заярін Г.О., Несін О.М., Мельников Г.Б. Психофізична підготовка курсантів навчальних закладів МВС України: Навч. посіб.– Донецьк: МВС України, Донецький інституту внутрішніх справ, 2001.–240 с.

4. Круцевич Т.Ю. Теория и методика физического воспитания // К.: Олимпийская литература, - 2003. - 422 с.

5. Бутов С.Є., Решко С.М., Співак В.М. Попередження травм на заняттях з фізичної підготовки // Посібник – К.: Київський національний університет внутрішніх справ, 2009. – 48 с.

6. Запорожанов О.В., Дідковський В.А. Прийоми затримання правопорушників: Навч.-метод. посіб. – Національна академія внутрішніх справ України, 2003. – 34 с.

7. Кримінально-правовий захист і відповідальність працівників правоохоронних органів: Навч. посібник / В.І. Осадчий, В.С. Плугатир, А.В. Савченко та ін. — К.: Національна академія внутрішніх справ України, 2001. – 104 с.

8. Методичні рекомендації з організації службової підготовки осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України: із серії “Професійна підготовка кадрів”, затверджені Міністром внутрішніх справ України 14.09.2011 року / Укладачі: Гіда О.Ф., Мовчан А.В., Васільєв А.С., Новохатній В.В. – К.: МВС України, 2011 – 47 с.

9. Бабенко В.Г., Попов О.В., Янко І.В. Загальна фізична підготовка (Методичні рекомендації з проведення занять), Київ, МВС України, 2002. - 22 с.

10. Бутов С.Є., Ємчук О.І., Сокурєнко В.В., Соловійов В.В., Соколов А.В. Взаємодія працівників міліції при застосуванні заходів фізичного впливу: Навч.-метод. посібник –К.: НАВСУ, 2011.- 45 с.

11. Заходи фізичного впливу: Метод. рекомендації / Укладачі: В.Г.Бабенко, О.В.Попов, І.В. Янко. — К.: РВВ МВС, 2001. — 24 с.

12. Методична розробка з рукопашного бою: Удари руками та захист від них. Комбінації захисних дій та контрударів руками / Укл. Запорожанов О.В.– К.: УАВС, 2001.– 41 с.

13. Остьянов В.Н., И.И. Гайдамак. Бокс (обучение и тренировка). Учебное пособие. – Киев. Олимпийская литература, 2001. – 240 с.